

„OVIDIUS” UNIVERSITY OF CONSTANȚA

DOCTORAL SCHOOL OF THEOLOGY

Field Theology PhD

SUMMARY OF THE PhD THESIS

**MARRIAGE IN THE LIGHT OF
THE EPISTLES OF THE HOLY APOSTLE PAUL**

Scientific coordinator:

Prof. univ. Dr. Archbishop Teodosie Petrescu

Candidate: Pr. Dănilă Ioan

Constanța

2014

OUTLINE OF THE SUMMARY

•	OUTLINE OF THE SUMMARY.....	2
•	TABLE OF CONTENTS	3
•	THE NOVELTY OF THE SELECTED TOPIC IN THE AREA OF ROMANIAN THEOLOGY. MOTIVATION.....	6
•	OVERVIEW OF THE MAIN SECTIONS OF THE PhD THESIS.....	7
•	KEY PHRASES AND NOTIONS	9
•	BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES.....	10

Table of contents

Introduction	5
Motivation	6
Research method	7
Novelty and contribution of the research	8
1. The historical context for the development of the Saint Apostle Paul's conception about marriage and family	13
1.1. The family in Antiquity	13
1.1.1. Babylonians and Assyrians	13
1.1.2. Egyptians	15
1.1.3. Ancient Greeks	17
1.2. The family in the Old Testament	18
1.2.1. Old Hebrews family	18
1.2.2. The woman and children on the Old Hebrews perception	20
1.3. The family in the New Testament	23
1.3.1. The Saviour's teachings about family	23
1.3.2. The Holy Apostle's teachings about family	24
2. The establishment of the family based on the Saint Apostle Paul's teachings	34
2.1. Family –the way to achieve salvation	40
2.2. The creation of man – male and female	46
2.3. The foundation and establishment of the family	56
3. The gist of the family	59
3.1. Divine love – the foundation of the Christian family	59
3.2. Man's constitution and his fulfilment in the family	67
3.2.1. Soul	68
3.2.1.1. Heart	69
3.2.1.2. Conscience	73
3.2.1.3. Mind	77
3.2.1.4. Soul	79
3.2.1.5. Spirit	82
3.2.2. Body	85
3.2.2.1. Body	90
3.2.2.2. Flesh	93
3.3. Man must born in spirit in hid likeness with God	99
3.4. The family's sacrifice arising from love	119
4. The constitution of the family based on the Saint Apostle Paul's teachings	130
4.1. Man	130
4.1.1. Man's responsibility towards himself and the family	132
4.1.2. Man as husband	136
4.1.3. Man as father	144
4.2. Woman	146
4.2.1. Woman as wife	154
4.2.2. Woman as mother	156
4.3. Children	160
4.3.1. The parents' duties towards their children	162
4.3.2. The children's duties towards their parents	172
4.4. Virginity	175

4.5. Widowhood	179
5. The scope of the family	181
5.1. The perpetuation of mankind	182
5.2. Mutual aid	185
5.3. Salvation	188
6. The Christological aspect of the family	191
6.1. Christ – man’s archetype	194
6.2. Christ and Church communion– icon for husband and wife relationship	197
7. The ecclesiological aspect of the family	200
7.1. The Church – the archetype of the family	203
7.2. Spiritual life in the family	205
7.2.1. Prayer	205
7.2.2. Fasting and abstinence	208
7.2.3. Grace communion and life in Holy Spirit	210
8. The sacrament of Marriage as communion with the grace that unify the husband and wife	212
8.1. Marriage as a Holy Sacrament	213
8.2. Spiritual parents and physical parents	215
8.3. Union through and by Christ	215
8.4. Spiritual preparation	216
8.5. The effects of the Holy Sacrament of Marriage	218
8.6. The durability of marriage	219
8.7. The sense of the religious ceremony	220
8.7.1. The engagement ceremony	220
8.7.2. The wedding ceremony	221
8.7.3. The symbolism of liturgical elements	223
8.7.3.1. Wedding candles	223
8.7.3.2. Wedding rings	224
8.7.3.3. Wedding crowns	224
8.7.3.4. The cup of salvation	225
8.7.3.5. The procession around the table	225
8.8. The human body – place of holiness	225
9. The sacristy of the family and the sins against family	227
9.1. Family challenges and the response to the challenge	232
9.2. Children education	236
9.3. Take care and manage your house	239
9.4. Sins against the family	241
9.4.1. Adultery	246
9.4.2. Divorce	250
	253
9.4.3. Contraception and sterility	258
9.4.4. Abortion	262
9.4.5. Homosexuality	267

10.	The values of the Christian family in the secularised post-modern world as compared to the traditional society	279
10.1.	The spiritual crisis of the Christian family in the contemporary age	279
10.2.	Children and youth faced with the challenges of post-modernity	287
11.2.1.	Physical relations	289
11.2.2.	Drugs	293
11.2.3.	Violence	295
11.	Conclusions	299
	BIBLIOGRAPHY	309
	Curriculum vitae	322
	Honesty statement	323

THE NOVELTY OF THE SELECTED TOPIC IN THE AREA OF ROMANIAN THEOLOGY. MOTIVATION

The PhD thesis “Marriage in the light of the Epistles of the Saint Apostle Paul” starts from the problems arising in the secularised society in our country, a society that is on the path of complete integration in the larger European family (European Union), a stage when the answers expected of the Church to address the moral crisis must not be delayed. This thesis provides a major contribution to shaping a clear involvement of the Church, whereby it is asserted that the institution of the family must always be based on the free and loving union of man and woman in matrimonial communion, promoting in harmony the conditions for concluding the marriage, the potential impediments that may arise due to the lack of such condition, and also regulating the dissolution of marriage and the motives for divorce from a religious-moral perspective. As the Christian family becomes “the living cell of the Mysterious Body of Christ, into which it is integrated through the Sacrament of Marriage”, it makes us accountable and determines us to bring to light its character as Mystery which was exquisitely highlighted by the Saint Apostle Paul in his Epistles, emphasizing its religious-moral bases as well as the canonical and legal foundations to eliminate any confusions, to strongly affirm the position of the Church in the face of current uncertainties and to warn against legislative collisions existing in Romania and the possibility to formulate certain harmonising perspectives, in the spirit of Church tradition, sometimes invoked by the Romanian lawmakers or the support for religious marriage with civil effects, as the pluralistic system which existed in Greece.

Much has been written about family and marriage and there are many studies in this field. The present thesis, however, aims to be a counsellor with clear and logical arguments that help man to understand the gist and, above all, the purpose of his being and how to relate to oneself, one’s family and one’s acts. At the same time, our research delivers an admittedly modest contribution to scientific research, based on the arguments provided by the Orthodox teachings about marriage and family.

Furthermore, we have emphasized the main problems facing our society in our times, for which we summed up the solutions indicated by the improved men for whom everything is particularly clear, in order to provide practical solutions to contemporary challenges.

OVERVIEW OF THE MAIN SECTIONS OF THE PhD THESIS

The PhD thesis “Marriage in the light of the Epistles of the Holy Apostle Paul” consists of eleven chapters, with each chapter being divided rather thoroughly in several subchapters. A quite diverse bibliography has been totalling 186 titles including editions of the Holy Scripture both in the Romanian language and in Greek, Latin, English and French, worship books, writings of the Fathers and Church Writers, studies and articles.

The first chapter presents the historical context for the development of the Saint Apostle Paul’s conception on marriage and family, and includes the following subchapters: The family in Antiquity: Babylonians and Assyrians; Egyptians; Ancient Greeks; The family in the Old Testament: Old Hebrews family; The woman and children at the Old Hebrews; The family in the New Testament: The Saviour’s teachings about the family; The Holy Apostle’s teachings about the family.

Chapter two includes aspects referring to the establishment of the family, according to the Saint Apostle Paul’s teachings: The family the way for salvation; The creation of man – male and female; The family – the fulfilment of the image of God in man; The foundation and establishment of the family.

In chapter three, I debated aspects concerning the gist of the family which stems from the divine love, then presents the constitution of man and his fulfilment within the family: Man’s soul: heart, conscience, mind, soul, spirit; The body: body and flesh. The chapter concludes with a presentation of the sacrificial aspect within the family, a sacrifice arising out of love.

Chapter four explores the constitution of the family according to the Saint Apostle Paul’s teaching:

- The man: The man’s responsibility towards himself and the family; Man as husband and as father.
- The woman: The woman’s responsibility towards herself and the family; The woman as wife and as mother
- The children: The parents’ duties towards their children; The children’s duties towards their parents
- Virginity
- Widowhood

In chapter five, I presented the scope the family: the perpetuation of mankind; mutual aid; salvation according to the conception of the Saint Apostle Paul, with additional Patristic thoughts that illustrate to a greater extent the profound elements of these teachings.

Chapter six presents the Christological aspect of the family: Christ – man’s archetype and the communion between Christ and the Church – the image of the union of husband and wife, an aspects emphasized by the Saint Apostle Paul, of major importance for the perception on marriage and family.

Chapter seven deals with the ecclesiological aspect of the family, the Church being an icon for the family, while the family represents the basic cell of the Church: the Church – archetype of the family. Subsequently, aspects related to the spiritual life in the family are also presented: Prayer; Fasting and abstinence; Communion with grace in Holy Spirit.

Chapter eight debates the sacrament of marriage as communion of the grace that unites the husband and wife: Marriage as a Holy Sacrament; Spiritual parents and physical parents; Union through and by Christ; Spiritual preparation; The effects of the Holy Sacrament of Marriage; The durability of marriage; The sense of the religious ceremony: The engagement ceremony; The wedding ceremony; The symbolism of liturgical elements: wedding candles; wedding rings, crowns, and cup, the procession around the table. The conclusion of this chapter presents the human body as a place for holiness.

In chapter nine, I presented the practical aspects related to family life, with current applications: the challenges of family life and ways to overcome them; education of the children; taking good care of the household. The practical applications are presented based on the words of the Saint Apostle Paul. Then is approached and presented the main sins that cause harm to the integrity and scope of the family: adultery, divorce, contraception, sterility, abortion and homosexuality. These problems also existed during the time of the Saint Apostle Paul, and his approach serves as a guideline for us.

Chapter ten presents practical solutions to the problems of society by which man could cope with the current challenges, while also working to restore the Image of God for the sake of the likeness with God. I illustrated in an accessible manner man’s possibility for the salvation of man amid the present social conditions and the means to achieve salvation.

The conclusion are represented by elements to create a Christian conception of the family.

KEYWORDS

The **family** is an institution of divine origin established at the time of creation. It was constituted through marriage whose main characteristics have been, ever since its foundation, unite and indissolubility. Having been instituted by God, the family has a sacred character, and this sacred character is highlighted by the fact the prototype of the family is the divine unity of the Holy Trinity, whose characteristics are: perfect love, communion, unity and the equality of Its Persons. Having been created in *the image of God* (Genesis 1: 27) man, through the acts of creation of itself, has been destined for life in communion.

Christian marriage is, for the two persons engaged in love, an indivisible spiritual and bodily union; it reflects the union between Christ and His Church. Granting His blessing from heaven, God strengthens the husband and wife to walk on the path towards achieving perfect union and thereby reach “complete understanding of the soul and body”.

The **man** is defined by the responsibility he has and he must assume. He is responsible towards those that God entrusted for a given time (his wife and children). The man is the head; the woman his aid. Christ is the head of the Church, and man is the head for the woman. Saint John Chrysostom states that the head shares in the suffering of the body and is subject to the same circumstances. The man is the image and glory of God, the woman is the glory of man. The man is the model of life power and activity that is aware of the goal.

The **woman** was made to be man’s “aid and co-participant in legitimate marriage” and God blessed the fruit of her womb “so that it should be in His image and likeness”.

Children are the concrete expression of the divine presence in the Christian family. Every child is the window of innocence through which the pure light of heaven reaches into the parents’ home. The child is the living, concrete witness of the transcendent world of light, innocence and eternal joy. For this reason, the child brings parents closer to the Lord, elevates them to purer spheres, intensifies and ennobles their love. In the New Testament, childbearing is considered as a gift from God.

BIBLIOGRAPHY

I. BIBLE

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.
2. *Biblia Sacra Vulgata*, ediția a patra, 1994.
3. *La Bible*, version Louis Segond, 1910.
4. *Holy Bible*, version King James.
5. *Biblia cu Explicații*, ediția a III-a, T.G.S. Internațional SUA, 1994.
6. *Biblia cu Explicații*, ediția a IV-a, Organizația Christian Aid Ministries, Ohio, SUA, 1996.
7. *Biblia de studiu pentru o viață deplină*, (Noul Testament), Editura Vida, București, 1994.
8. *Noul Testament cu Psalmii*, tipărit sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983.
9. *Noul Testament*, tipărit sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, versiune revizuită, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
10. *Noul Testament*, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Eladei, Atena, 1973.
11. *Septuaginta I, Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Dan Slușanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu; traduceri de: Cristian Bădiliță, Ion Pătrulescu, Eugen Munteanu, Mihai Moraru, Ioana Costa, Colegiul Noua Europă, Editura Polirom, Iași, 2004.

II. PATRISTIC AND POST-PATRISTIC AUTHORS

1. *** *Învățătura de credință creștin ortodoxă*, București, 1992.
2. *** *Constituțiile Apostolilor*, IV, 11, traducere de Irineu Mihălcescu, Chișinău, 1928.
3. AMBROZIE, Sfântul, *Scrieri*, partea a II-a, traducere de David Popescu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
4. ATANASIE CEL MARE, Sfântul, *Tratat despre Întruparea Cuvântului*, în PSB, vol. 15 trad. rom. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Staniloae, București, 1987.
5. CLEMENT ALEXANDRINUL, *Scrieri, partea a II-a*, Stromatele, II, 138, 2-6, traducere de Dumitru Fecioru, în PSB, vol. 5, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
6. CLEMENT ROMANUL, Sfântul, *Epistola către Corinteni (I)*, XXI, 6-8, traducere de pr. Dumitru Fecioru, în PSB vol. 1, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
7. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, Sfântul, *Comentariu la Epistola către Romani*, Patrologia Greacă, LXXIV, 789.
8. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, Sfântul, *Catehezele*, IV, 25, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, Colecția Izvoarele Ortodoxiei, 6, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1943.
9. GRIGORIE DE NYSSA, Sfântul, *Despre facerea omului*, trad. Pr. T. Bodogae, în vol. Scrieri, partea a II-a, în PSB vol. 29, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
10. IOAN GURĂ DE AUR, Sfântul, *Scrieri, partea I, Omilii la Facere(I)*, traducere de pr. Dumitru Fecioru, în PSB vol. 21, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
11. IDEM, *Cuvinte alese*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2002.
12. IDEM, *Omilia XXX la II Corinteni*, trad. Arh. Theodosie A. Ploșteanu, București, 1910.
13. IDEM, *Omilia VII la I Timotei*, trad. Th. A. Ploșteanu, București, 1911.
14. IDEM, *Omilia XV la Romani*, trad. Th. A. Ploșteanu, București, 1911.
15. IDEM, *Tâlcuiri la Epistola întâi către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, Editura Nemira, 2005.

16. IDEM, *Comentarii sau Explicarea epistolei către Efeseni, XX*, traducere de arhimandrit Theodosie Atanasiu, Iași, 1902.
17. IDEM, *Comentariile sau Tâlcuirea Epistolei Întâi către Corinteni*, Editura Sophia, 2005.
18. IDEM, *Cuvânt la Fericitul Avraam, II*, în vol. *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.
19. IDEM, *Lauda lui Maxim. Cu ce femeie trebuie să ne căsătorim*, traducere de pr. dr. Dumitru Fecioru, în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, an 1980, nr. 3-5.
20. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Sfantul, Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia*, trad. și note de Pr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2009.
21. IDEM, *Patru sute cugetari crestine*, Editura Credinta Stramoseasca, Iasi, 1998.
22. METODIU DIN OLIMP, *Banchetul sau Despre castitate, II, 2*, traducere de pr. prof. Constantin Cornițescu, în *PSB vol. 10*, București, 1984.
23. VASILE CEL MARE, *Sfantul, Constituțiile ascetice*, cap. XVIII, I, în *PSB vol. 18*.
24. IDEM, *Despre originea omului*, *Sources Chreatiennes* 160.

III. DICTIONARIES AND ENCYCLOPAEDIAS

1. *** *Dicționar Biblic*, Editura „Cartea Creștină”, Oradea, 1995.
2. *** *Dicționar biblic*, vol. 1, Editura Stephanus, vol.1, București, 1995.
3. *** *Dicționar biblic*, vol. 3, Editura Stephanus, București, 1998.
4. *** *Dictionar Englez- Român, Român- Englez*, Editura Polirom.
5. *** *Dictionarul Explicativ al Limbii Române*, Academia Româna, Institutul de Lingvistica „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
6. *** *Dictionar Francez- Român, Român- Francez*, Editura Polirom.
7. *** *Enciclopedia Bibliei*, Editura Logos, Cluj, 1996.
8. *** *Vocabular de Teologie Biblică*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, 2001.
9. A. Bailly, *Dictionnaire Grec-Francais*, Edition revue par L. Séchan et P. Chantraine, professeurs à la Faculté de Lettres de Paris, Hachette-Paris, 1950.
10. BRIA, Pr. Prof. Dr. Ion, *Dicționar de teologie ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.

11. MIRCEA, Pr. Dr. Ioan, *Dicționar al Noului Testament*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.
12. MOLDOVEANU, Nicolae, *Dicționar biblic de nume proprii și cuvinte rare*, Editura Casa Școalelor, București, 1995.

IV. BOOKS, STUDIES AND ARTICLES

1. ABRUDAN Pr. Prof. Dr. Dumitru, Diac. Prof. Dr. Emilian Cornițescu, *Arheologia biblică*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
2. ADVEEV, Dr. Dmitri, *Când sufletul este bolnav*, traducere din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Editura Sophia, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2005.
3. ANDRUSTOS, Hristu, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe Răsăritene*, trad. de Pr. Prof. D. Staniloae, Sibiu, 1930.
4. IDEM, *Simbolica*, traducere de Pr. Iustin Moiesescu, Editura Centrului Mitropolitan al Olteniei, Craiova, 1955.
5. ANDREICUT, IPS Andrei al Alba Iuliei, *Dilema în care sunt puși tinerii*, în volumul Paradoxul creștin și cartea tinereții, volum coordonat de Preot Ilie Trif, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2008.
6. BREUTIGAM, V., Christian P, Raad M., *Medicina psihosomatica*, Moscova, 1999.
7. BRIA, Pr. Prof. Ioan, *Credința pe care o mărturisim*, București, 1987.
8. BRECK, Pr. Prof. Dr. John, *Darul sacru al vieții*, traducere în limba română de Prea Sfințitul Dr. Irineu Pop Bistriteanu, Editura Patmos, Cluj Napoca, 2003.
9. BRUCKNER, Pascal, Alain Finkelkraut, *Noua dezordine amoroasă*, traducere din limba franceză de Luminița Brăileanu, Editura Trei, București, 2005.
10. BUCEVSCHI, Diac. Orest, *Rugăciunea la Sfântul Apostol Pavel*, în Mitropolia Olteniei, anul 1960, nr. 3-4.
11. CANANĂU, Pr. Nicolae, *Datoriile părinților față de copii*, în Îndrumător bisericesc canonic și patriotic, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1985
12. CALINIC BOTOȘĂNEANUL, PS, *Biblia în Filocalie*. Analogie de texte biblice tâlcuite în Filocalia românească, volumul II, Editura Trinitas, Iași, 1995.

13. CHIALDA, Diac. Asist. Mircea, *Îndatoririle moral-sociale după Decalog*, în Studii Teologice, anul 1956, nr. 9-10.
14. CHIȚESCU, Prof. Dr. Nicolae, *Atitudinea principalelor religii ale lumii față de problemele vieții pământești*, în Ortodoxia, anul 1952, nr. 2.
15. IDEM, *Doctrina despre Sfântul Har*, în revista Biserica Ortodoxă Română, nr. 10-12.
16. CLEMENT, Olivier, Boris Bobrinskoy, Elisabeth Behr-Sigel, Myrrha Lot-Borodine, *Fericita Întristare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.
17. CODRESCU, Răzvan, *Teologia sexelor și taina nunții*, Editura Christiana, București, 2002.
18. COSMA, Pr. Sorin, *Fericirile și Sfânta Triadă*, Reșița, 1999.
19. IDEM, *Homosexualitatea - patimă de necinste*, în "Altarul Banatului", anul 2000, nr. 10-12.
20. CIULEI, Pr. Dr. Marin D., *Antropologie patristică*, Editura Sirona, 1999.
21. COMȘA, Grigorie, *Tineretul României*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Arad, 1933.
22. CORNÎTESCU, Pr. Prof. Dr. Constantin, *Învățătura Sfântului Vasile cel Mare despre Sfântul Duh*, în Ortodoxia, an 1979, nr. 1.
23. IDEM, *Studii comparative între Marele cuvânt catehetic al Sfântului Grigorie de Nyssa și manualul către Laurențiu al Fericitului Augustin*, în Ortodoxia, anul 1964, nr. 1.
24. CORNÎTESCU, Diacon Prof. Dr. Emilian, *Descoperiri arheologice din Egipt, Siria, Babilonia, Siria, Asia Mică, Fenicia și Arabia, care au legătură cu datele din Vechiul Testament*, în Studii Teologice, anul 1984, nr. 7-8.
25. CORNÎTESCU, Pr. Prof. Dr. Emilian, *Raporturile dintre părinți și copii după cărțile didactice ale Vechiului Testament*, în Studii Teologice, anul XXI, 1969, nr. 1 - 2, p.100 – 110.
26. IDEM, *Valoarea descoperirilor arheologice (dintre anii 1971- 1974) în Tara Sfântă pentru studiul Vechiului Testament*, în Studii Teologice, anul XXII, 1980, nr. 7-10, pp. 606-619.
27. CRAINIC, Nichifor, *Sfințenia – împlinirea umanului*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993.
28. IDEM, *Ortodoxie și etnocratie*, Editura Albatros, București, 1997.
29. DANIEL, MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI, *Familia creștină – Biserica de Acasă*, în volumul „Familia creștină azi”, Editura Trinitas, Iași, 1995.

30. DUMITRU, Laurențiu, *Tinerii pe calea întrebărilor*, Editura Egumenița, Galați, 2007.
31. ELIADE, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Editura Universitas, Chișinău, 1994.
32. EVDOKIMOV, Paul, *L'Orthodoxie*, Delachaux et Niestle, Paris, 1959.
33. IDEM, *Taina iubirii*, Editura Christiana, București, 1994.
34. IDEM, *Învierea spiritului*, Editura Pandora, Târgoviște, 1997.
35. IDEM, *Înnoirea spiritului. Studii de spiritualitate*, trad. Magdalena Mărculescu-Cojogea, Edit. Pandora, Târgoviște, 1997.
36. IDEM, *Femeia și mântuirea lumii*, Editura Christiana, București, 1995.
37. IDEM, *Vârstele vieții spirituale*, Editura Christiana, București, 1993.
38. FAROS, Filoteu, Pr. Stavros Kofinas, *Căsnicia – dificultăți și soluții*, trad. din lb. greaca de Pr. Șerban Tica, Editura Sophia, București, 2012.
39. FLOCA, Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N., *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, București, 1991.
40. IDEM, *Drept canonic ortodox. Legislație și administrație bisericească*, vol. II Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.
41. FLORENSKI, Pavel, *Stâlpul și temelie adevărului: încercare de teodicee ortodoxă în douăsprezece scrisori*, Editura Polirom, Iași, 1999.
42. FROMM, Erich, *Arta de a iubi*, Editura Anima, București, 1995.
43. GALERIU, Pr. Prof. Constantin, *Preoția, taină în slujire în viața Bisericii, în Ortodoxia*, anul 1982, nr. 4.
44. GHEORGHE, Virgiliu, *Știința și războiul sfârșitului lumii – Fața nevăzută a televiziunii*, Editura Prodromos, București, 2007.
45. GRIGORAȘ, Pr. Lect. C., *Pedagogia creștină și pedagogia laică*, în *Teologie și viață*, nr. 5-7, anul 1994.
46. GOUTI, Dimitra, Maria D Kokkinou, *Criza Familiei*, traducere din limba greaca de Preot Șerban Tica, Editura Sophia, București, 2011.
47. ILIE, Arhimandrit Cleopa, *Despre credința ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.
48. IOLANDA, Mitrofan, Nicolae Mitrofan, *Elemente de psihologie a cuplului*, Casa de editura și presa "Sansa" S.R.L., București, 1996.
49. IOLANDA Mitrofan, Cristian Ciuperca, *Incursiune în psihosociologia și psihosexologia familiei*, Editura Edit Press Mihaela, 1998.

50. JOIȚA, Pr. Drd. Alexandru, *Lucrarea Sfântului Duh în Biserică, în Studii Teologice*, Anul 1980, nr. 7-10.
51. JUVENALIE, Părintele, *Teroriștii uterului*, Editura Anastasia, București, 2002.
52. KALEDA, Pr. Prof. Gleb, *Biserica din casă*, Editura Sophia, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2008.
53. KRAMER, S. N., *Istoria începe la Sumer*, traducere de C. Sabin, București, 1962.
54. LAROCHE, Michel Philippe, *Un singur trup – Aventura mistică a cuplului*, Editura Amarcord, Timișoara, 1995.
55. LEMENI, Adrian, *Aspecte apologetice contemporane*, Editura ASAB, București, 2010.
56. LEVEQUE, Pierre, *Aventura greacă*, Editura Meridiane, București, 1987.
57. LOSSKY, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. Pr. Vasile Răducă, Editura Anastasia, 1993.
58. IDEM, *Introducere în Teologia ortodoxă*, trad. de Lidia și Remus Rus, București, 1993.
59. MARLER, Monahii John și Andrew Wermuth, *Tinerii vremurilor de pe urma – Ultima și adevărata răzvrătire*, Ediția a doua, traducere din limba engleza de Felix Trusca, Editura Sophia, București, 2008.
60. MANDIȚĂ, Protos. Nicodim, *Calea sufletelor în veșnicie – Vămile văzduhului*, vol. II, Editura Bunavestire, 1994.
61. MANTZARIDIS, Georgios, *Morala creștină*, Editura Bizantină, București, 2006.
62. MACK, Pr. John, *Ghid pentru dobândirea armoniei în familiile ortodoxe*, traducere de Doina Rogoti, Editura Sophia, București, 2007.
63. MARCU, Diacon Dr. Grigorie T., *Antropologia paulina*, Sibiu, 1941.
64. MARROU, H.I. *Istoria educației în antichitate*, trad. Stella Petecel, voi. I, București, 1997.
65. MARTIN, Costas, *Grecia panteonului*, traducere și note de Lydia Constanța Guică, Constantin Ionescu Boieru, Editura Prietenii Cărții, București, 1996.
66. MAZILESCU, Grigore. *Învățătura despre familie în epistolele pauline*, în Mitropolia Olteniei, anul 1974, nr. 3-4.
67. MEYENDORFF, Jean, *Le Mariage dans la perspective orthodoxe*, trad. din limba engleza de Lucette Marçais, Paris, 1986.
68. MIHĂLCESCU, Irineu, *Istoria religiilor lumii*, Editura Cugetarea.

69. MIHOC, Pr. Prof. Dr. Vasile, *Șapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului*, Editura Teofania, Sibiu, 2001.
70. MIHOC, Pr. Dr. Constantin, *Taina Căsătoriei și Familia Creștină în învățăturile Marilor Părinți ai Bisericii din sec. IV*, Editura Teofania, Sibiu.
71. MLADIN, MITROPOLITUL ARDEALULUI, *Studii de Teologie Morală*, Editura Arhiepiscopiei, Sibiu, 1969.
72. MOBERLY, Elisabeth, *The Early Development of Gender Identity*, Londra, Kegan Paul, 1982.
73. MOLDOVAN, Pr. Prof. Ilie, *Teologia iubirii - Iubirea Taina Căsătoriei*, vol. I, Alba-Iulia, 1996.
74. IDEM, *Adevărul și frumusețea căsătoriei. Teologia iubirii II*, Tipografia Episcopiei Alba Iulia, 1996.
75. IDEM, *Natura și harul în gândirea teologică a Sfântului Vasile cel Mare*, în Ortodoxia, anul 1979, nr. 1.
76. IDEM, *Adolescența, preludiu la poemul iubirii curate*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2005.
77. NECULA, Pr. Prof. Dr. Nicolae, *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, Editura Europartner, București.
78. IDEM, *Învățătura despre post în Biserica Ortodoxă*, în Studii Teologice, an 1984, nr. 7-8.
79. IDEM, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996.
80. IDEM, *Familia azi. Probleme pastorale și sociale*, în "Glasul Bisericii", anul 2001, nr. 9-12.
81. NECULAU, Adrian, Gilles Ferreol, *Violența - Aspecte psihosociale*, Editura Polirom, Iași, 2003.
82. NELLAS, Panayotis, *Omul – animal îndumnezeit*, Editura Deisis, Sibiu, 1994.
83. NEGOIȚĂ, Pr. Lect. Athanasie, *Ideile umanitare ale creștinismului*, în Studii Teologice, anul 1951, nr. 5-6.
84. OȚETEA, Prof. Andrei, *Istoria lumii în date*, Editura Enciclopedică Română, București, 1969.
85. PAISIE AGHIORITUL, Cuviosul, *Cuvinte duhovnicești. Viața de familie, volumul IV*, traducere de ieroschimonaș Ștefan Nuțescu, Editura Evanghelistos, București, 2003.

86. PAPUC, Gheorghe, *Viața creștină după Epistole Sfântului Apostol Pavel*, în Studii Teologice, an 1955, nr. 5-6.
87. PAVEL, Prof. Dr. Constantin, *Eroismul în lumina moralei creștine*, în Studii Teologice, anul 1997, nr. 3-4.
88. PAULESCU, Nicolae, *Instincte, patimi și conflicte*, Fundația Anastasia, 1995.
89. PERVA, Pr. Gheorghe, *Femeia în lumina creștinismului*, Editura Diecezană, Arad, 1940.
90. PETRESCU, IPS Teodosie, Arhiepiscop al Tomisului, *Viața iudeilor oglindită în Psaltirea lui David*, Editia a 2-a, rev., Constanța, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, 2008.
91. IDEM, *Dreptul la viață în Sfânta Scriptură*, în Analele Universității OVIDIUS Constanța, Seria: Drept și Științe Administrative, Nr. 1 (2005) număr tematic dedicate simpozionului „Libertățile fundamentale ale omului și protecția lor juridică” - 23 mai 2005.
92. IDEM, Egalitatea – binecuvântare sau blestem?, în Analele Universității OVIDIUS Constanța, Seria: Teologie, Nr. 1 (2007).
93. POLEXA, Dr. Ovidiu Ioan, *Familia în gândirea Sfântului Ioan Gura de Aur*, Teză de doctorat, Scoala Doctorala de Teologie Ortodoxa, Universitatea Ovidius, Constanta, 2013.
94. POPA, Pr. Lect. Dr. Gheorghe, *Familia creștină: o perspectivă teologică și spirituală*, în volumul „Familia creștină azi”, Editura Trinitas, Iași, 1995.
95. POPESCU, Pr. Prof. Dr. Dumitru Gheorghe, *Teologia și Cultura*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
96. POPESCU, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Hristos, Biserica, Societate*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe, București, 1998.
97. IDEM, *Eclezologia romano-catolică după documentele celui de-al doilea Conciliu de la Vatican și ecourile ei în teologia contemporană*, teză de doctorat, în Ortodoxia, anul 1972, nr. 3.
98. POPI, Catalin, *Familia creștină contemporană*, în “Viața în Hristos”, anul III, septembrie-octombrie, nr. 9-10.
99. POVERT, Lionel, *Dicționarul Gay*, trad. de Iulia Stoica și Felix Oprescu, București, 1998.
100. PUFU, Pr. Conf. Dr. Gheorghe, *Repere de Teologie Paulină*, Editura Mega, Cluj Napoca, 2007.

101. RADU, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Caracterul eclesiologic al Sfintelor Taine și problema intercomuniunii*, în *Ortodoxia*, anul 1978, nr. 1-2.
102. RĂDUCĂ, Preot Dr. Vasile, *Antropologia Sfântului Grigore de Nyssa*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996.
103. IDEM, *Căsătoria Taină a dăruirii și a desăvârșirii persoanei*, în *Studii Teologice*, anul 1992, nr. 3-4.
104. RUS, Remus, *Concepția despre om în marile religii*, teză de doctorat, în *Glasul Bisericii*, anul 1978, nr. 7-8.
105. SCRIPCARU, Gheorghe, Aurora Ciuca, Vasile Astarastoaie, Călin Scripcaru, *Bioetica, Științele vieții și drepturile omului*, Editura Polirom, Iași, 1998.
106. SLĂTINEANUL, P.S. Dr. Irineu, *În Duhul sfințeniei lui Hristos*, Editura Universitaria, Craiova, 2001, p. 15.
107. SLEVOACĂ, Pr. Ștefan, *Căsătoria creștină*, în revista *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul 1967, nr. 9-10.
108. SOARE, Pr. Prof. Dr. Gheorghe, *Impedimentele la căsătorie și motivele de divorț*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1943.
109. STAMATIN, Dr. Laurentiu Nicolae, *Chipul femeii după Sfânta Scriptură*, Teză de doctorat, Școala Doctorală de Teologie Ortodoxă, Universitatea Ovidius, Constanța, 2013.
110. STAMATOIU, Pr. Prof. Dr. Dionisie, *Despre parabolele Mântuitorului*, în *Mitropolia Olteniei*, anul 1997, nr. 1-3.
111. IDEM, *Istoricul interpretării Sfintei Scripturi*, în *Mitropolia Olteniei*, anul 1995, nr. 1.
112. STAN, Dr. George, *Teologie și bioetică*, Editura Biserica Ortodoxă, Alexandria, 2001.
113. STĂNILOAE, Pr. Prof. Dumitru, *Sfânta Tradiție. Definirea națiunii și întinderea ei*, în *Ortodoxia*, anul 1964, nr. 1.
114. IDEM, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987.
115. IDEM, *Ortodoxia românească și patria*, în *Ortodoxia*, anul 1980, nr. 4.
116. IDEM, *Lumea ca dar și ca sacrament al dragostei lui Dumnezeu*, în *Sobornost*, s.5, nr. 9.
117. IDEM, *Revelația prin acte, cuvinte și imagini*, în *Ortodoxia*, anul 1960, nr. 3-4.

118. IDEM, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.
119. IDEM, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, II și III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978 și 1997.
120. IDEM, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Craiova, 1986
121. STAVROPULOS, Arhimandrit Hristofor, *Dumnezeiasca Euharistie. Taina Tainelor*, trad. rom. de Pr. Dr. Constantin I. Bajau, Editura Apostoliki Diakonia, Atena.
122. STEKEL, Wilhelm, *Psihologia eroticii masculine*, trad. din germană și postfață de Georgeta Mitrea, Editura TREI, București, 1999.
123. STERIADE, Dr. M., *Creierul, centrală cu milioane de agregări*, București, 1962.
124. STREZA, P.S. Prof. Univ. Dr. Laurențiu, în Prefață la lucrarea Părintelui Dr. Vasile Gavrilă, *Cununia - viața întru Împărăție*, Fundația "Tradiția Românească", București, 2004.
125. STREZA, Pr. Asist. Liviu, *Biserica, locaș de închinare*, în Ortodoxia, anul 1982, nr. 4.
126. SUCIU, P.S. Ioan, *Mama*, Editura Viața creștină, Cluj-Napoca, 2002
127. SZCZEPANSKY, J., *Noțiuni elementare de sociologie*, București, 1972.
128. TATU, Conf. univ. dr. Cornelia, *Consilierea familiei și terapii de familie – note de curs masterat*, Universitatea Spiru Haret, Facultatea de Psihologie și Pedagogie Brașov, 2009.
129. TELEA, Asist. Dr. Marius, *Concepția Sfântului Ioan Hrisostom despre căsătoria creștină și viața de familie după omiliile sale la Epistolele pauline*, în „Teologia”, revista Facultății de Teologie Ortodoxă Arad, anul 2001 , nr. 1.
130. TEODOROPULOS, Arhimandrit Epifanie, *Familiei ortodoxe cu smerită dragoste*, traducere din limba greacă de Ieroschimonah Ștefan Nuțescu, Schitul Lacu – Sfântul Munte Athos, Editura Evanghelismos, București 2003.
131. TEȘU, Pr. Ioan C., *Din iadul patimilor spre raiul virtuților*, Editura Christiana, București, 2000.
132. IDEM, *Familia contemporană – între ideal și criză*, în Studii Teologice, anul 2011, nr. 1.
133. THATCHER, Adrian, *Descătușarea sexului*, Londra, 1993, trad. Mariana Grancea, București, 1995.

134. TILEA, Pr. Gheorghe T., *Probleme fundamentale în opera moral-socială a Sfântului Ioan Gură de Aur III. Familia creștină*, București, 1947.
135. TOFANĂ, Pr. Drd. Stelian, *Învierea Mântuitorului Hristos – chează învierii noastre*, în Ortodoxia, anul 1986, nr. 3.
136. TRIF, Pr. Ilie, *Nu te încuia în deznădejde*, în volumul Paradoxul creștin și cartea tinereții, volum coordonat de Preot Ilie Trif, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2008.
137. TOMA DE KEMPIS, *Urmarea lui Hristos*, editia a II-a, traducere din limba latina Pr. Prof. Dumitru C. Vișan, Editura Mitropoliei Banatului, Timisoara, 1998.
138. UNGUREANU, Maria Mărintu, *Sex și sexualitate*, Editura Medicală S.A., București, 1994.
139. VASILESCU, Diac. Prof. Dr. Emilian, *Istoria religiilor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
140. VALESCCHI, Famiglia, *Dizionario Enciclopedico di Teologia Morale*, Edizioni Paoline, 1987.
141. VELIMIROVICI, Episcop Nicolae, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi. Scrisori misionare*, traducere din limba sârbă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Sophia, București, 2006.
142. VIZITIU, Pr. Lect. Mihai, *Familia în învățătura Mântuitorului și a Sfinților Apostoli*, în volumul „Familia creștină azi”, Editura Trinitas, Iași, 1995.
143. YANARAS, Hristos, *Abecedar al Credinței*, trad. Constantin Coman, București, 1996.
144. IDEM, *Libertatea Moralei*, Editura Anastasia, București, 2002.
145. ZANFIR, Dr. Mihai Cosmin, *Casatoriile mixte. Randuieli si norme canonice ortodoxe si romano-catolice*, Teză de doctorat, Scoala Doctorala de Teologie Ortodoxa, Universitatea Ovidius, Constanta, 2013.
146. ZĂVORÂTUL. Sfântul Teofan, *Mântuirea în viața de familie, traducere din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas*, tipărită cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, București, Editura Sophia, 2004.
147. ZENKOVSKY V.V., *Convorbiri cu tinerii despre sexualitate*, trad. Pr. Dimitrie Balaur, Editura Bizantină, București, 1998.
148. ZORIN, Konstantin V., *Păcatele tinereții și sănătatea familiei*, traducere din limba rusă de Eugeniu Rogoti, tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte

Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Editura Sophia și Editura
Cartea Ortodoxă, București, 2010.